

mans en prof. dr. N. Tinbergen, doch het eigenlijke redactionele werk kwam nagenoeg geheel op Wilcke neer. Daarbij moet bedacht worden, dat hij niet alleen de kopij verwierf, kritisch beoordeelde en tot een steeds afwisselende en boeiende aflevering samenstelde, maar ook de lay-out zelf verzorgde, en dat alles in de beperkte vrije tijd die zijn ambtelijke taak als secretaris van de Natuurwetenschappelijke Commissie van de Natuurbeschermingsraad hem liet. Na zijn pensionering in 1972 heeft hij zich welhaast geheel met zijn tijdschrift vereenzelvigd.

Uit de ontreddering van de naoorlogse periode heeft Wilcke 'De Levende Natuur' weer

opgebouwd, en ons tijdschrift, vaardig en kundig illustrator als hij is, tevens een nieuw en fleurig uiterlijk bezorgd. Sindsdien is hij er in geslaagd, ons tijdschrift te handhaven als het centrale en verbindende orgaan van de veldbiologie en het natuurbehoud in Nederland, ondanks de toenemende concurrentie van telkens nieuw opduikende, meer gespecialiseerde periodieken.

Van harte hopen wij, dat Jan Wilcke nog lang getuige mag zijn van de wederopbloei van ons blad dat hem zozeer ter harte ging.

Namens de Redactieraad,
V. Westhoff

Natuurmonumenten 75 jaar

In 1980 viert de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland haar 75-jarig bestaan. Sinds de oprichting in 1905, een historische gebeurtenis voor de hele natuur- en milieubescherming in ons land, heeft de vereniging geijverd voor het behoud van de natuur. Daarbij zijn haar doelstellingen geleidelijk verruimd. Behalve met het behoud en beheer van natuur en landschap — nog altijd het eerste doel — houdt 'Natuurmonumenten' zich ook bezig met de bevordering van de zuiverheid van water, bodem en lucht en de bescherming van de stilte; daarnaast probeert zij steeds grotere groepen van de bevolking te doordringen van het besef dat de mens verantwoordelijkheid draagt voor de hem omringende natuur.

De term 'natuurmonument' is afkomstig van F. W. van Eeden, een van de eerste Nederlanders die zich rond de eeuwwisseling zorgen maakten over de grootscheepse ontginningen die toen overal in ons land plaatsvonden. Het eerste natuurmonument was het

Naardermeer, dat in 1906 werd aangekocht om het te redden van een roemloos einde als vuilstortplaats van de gemeente Amsterdam. Tegenwoordig heeft de vereniging 36.000 hectare terrein in beheer, waarvan ongeveer 33.000 hectare tevens eigendom is. Het ledental is sinds de oprichting gestaag toegenomen, met een record in de groei in de eerste helft van de jaren zeventig; de laatste jaren schommelt het ledenaantal rond de 250.000, en het lijkt erop dat de grote groei van de jaren 1970-1975 er wat uit is. Een zowel merkwaardig als zorgwekkend verschijnsel, daar de bedreigingen van natuur en landschap nog altijd toenemen. De 'groene ruimte' gaat, zowel naar oppervlak als in kwaliteit, nog steeds achteruit. Jaarlijks slokken stadsuitbreiding, wegenbouw, industrie-uitbreiding en -vestiging en de aanleg van recreatieoord en zo'n 13.000 hectaren op.

Alle reden dus om de Vereniging niet alleen met haar jubileum te feliciteren, maar haar tevens de nodige morele en daadwerkelijke

steun toe te wensen bij haar moeilijke taak: het opkomen voor het weinige dat ons nog rest en waaraan nog voortdurend wordt geknabbeld.

Hieronder werpt ir. A. Coops, redactielid van het verenigings tijdschrift 'Natuurbehoud,' een terugblik op de oprichting van de vereniging, 22 april 1905.

(red.)

In 1905, 75 jaar geleden, vond de oprichtingsvergadering plaats van de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten.

Zoals dat voor alle organisaties 'tot behoud' geldt, is zo'n jubileum op zichzelf geen feit om te vieren; tenslotte is er in de afgelopen 75 jaar in ons land ontstellend veel verloren gegaan . . .

Ons land zou er echter heel anders hebben uitgezien, als er géén organisaties zoals Natuurmonumenten geweest zouden zijn. Er valt een flinke lijst samen te stellen van die delen van ons land, die dank zij de inzet van natuurbeschermers — individueel of als organisatie — behouden zijn gebleven. Ook in de toekomst zal er wat dat betreft een taak voor de natuurbescherming blijven bestaan, en deze zal zelfs nog aanzienlijk toenemen. Deze is in de loop van de jaren overigens al sterk verruimd.

In het jubileumjaar vraagt Natuurmonumenten aandacht voor 'het behoud van de groene ruimte,' een thema dat bovendien aangeeft dat natuurbehoud in deze tijd zich noodzakelijkerwijs beweegt op een breed werakterrein.

De oprichting van Natuurmonumenten in het begin van deze eeuw is hoe dan ook een opmerkelijke daad. 'De Levende Natuur' (in 1905 nog tevens het verenigingsblad van de Nederlandsche Natuurhistorische Vereeniging) berichtte er regelmatig over. Daarom is het misschien wel interessant, hierover een 'bloemlezing' uit de notulen van de allereerste bijeenkomst te geven, die leidde tot de oprichting van Natuurmonumenten.

'De Levende Natuur' van 1905 (no. 2) geeft het volgende verslag:

'Nu, na de gehouden vergadering, staat de zaak der Natuurmonumenten niet slecht.'

Die zin slaat op de vergadering, die op 22 april 1905 in Artis plaatsvond. De notulen van die vergadering geven het volgende beeld.

'Op uitnodiging van het Hoofdbestuur der Ned. Natuurhistorische Vereeniging waren afgevaardigden bijeengekomen van een aantal Nederlandsche Vereenigingen en andere Lichamen, ter bespreking van de vraag, wat er gedaan kan worden ter bescherming van 'natuurmonumenten' in Nederland.

Voorzitter is de Heer Heukels, secretaris de Heer Heinsius, als voorzitter en secretaris van de N.N.V.'

Moet er wel een vereniging komen, of kan de natuur ook op andere wijze worden beschermd? Jac. P. Thijsse licht het bestuursvoorstel van de N.N.V. toe.

'Op uitnodiging van den Voorzitter licht de Heer Thijsse het voorstel van het H.B. nader toe: "Er moet worden gevormd een lichaam, gesteund door de sympathie van talloze natuurvrienden en dat de beschikking dient te hebben over zeer belangrijke sommen; waarvan zoowel Vereenigingen als personen lid kunnen zijn. Zaken, waarmede de nationale welvaart gemoeid is, moeten natuurlijk voortgaan, maar in vele gevallen zal het toch mogelijk zijn, een N.M. te behouden."'

Hoe moeten natuurmonumenten van verschillende aard worden behandeld? Eén van de aanwezigen meent

'dat verschillende groepen van N.M. van verschillende waarden zijn voor de verschillende belanghebbenden en vreest voor botsing van belangen bij de voorgestelde samenwerking. Naar zijne meening is een afdoende bescher-

ming alleen te bereiken als iedere groep haar eigen N.M. beschermt; men moet zich daarbij bepalen tot het wetenschappelijk belang. Eerst als is uitgemaakt welke N.M. van elke groep in aanmerking komen voor bescherming, kan men onderling overleg plegen. De Heer Verwijnen kan zich niet voorstellen, dat de botanicus zal afkeuren, wat de zoöloog goedkeurt. Men moet eendrachtig werken voor het algemeen belang.'

De voorzitter ziet de bescherming van natuurmonumenten behalve als een wetenschappelijk belang ook als een groot volksbelang. Hij voelt niet voor een versnipperde organisatie.

'En één groot lichaam zal meer steun kunnen krijgen dan vele afzonderlijke.'

Er worden tijdens deze bijeenkomst meer behartenswaardige woorden gesproken. Enkele regels uit het verslag:

'... dat men gemeentebesturen, verfraaiingscommissiën, enz. erop moet wijzen, dat bescherming in hun eigen belang is.

... dat de dure N.M. wel alle van algemeen belang zullen zijn. De kleinere zijn vanzelf gemakkelijker te beschermen.

... dat men er zonder steun van rijkswege niet komen kan.

... bovendien zullen er allicht botsingen ontstaan met vereenigingen tot ontginning van woeste gronden.'

Aan het eind van de bijeenkomst wordt met algemene stemmen besloten

'... een geheel nieuwe vereeniging te stichten, onafhankelijk van alle bestaande lichamen.'

Vervolgens blijven na sluiting van de vergadering alle aanwezigen bijeen in een nieuwe vergadering, waarin tot oprichting van een dergelijke vereniging kan worden overgegaan.

Vergadering tot oprichting eener Vereeniging tot Behoud van Natuurmonumenten

Aanwezig alle personen uit de vorige bijeenkomst. Op voorstel van den Heer Kerbert worden de Heeren Heukels en Heinsius tot voorloopig Voorzitter en Secretaris benoemd.

Na eenige discussie wordt een commissie benoemd, die tot taak zal hebben, doel en ruimte van de Vereeniging t. B. v. N. nader te omschrijven en dan zoo spoedig mogelijk een nieuwe vergadering bijeen te roepen. De Heer Luyten stelt als zoodanig voor het H.B. der N.N.V. met eenige leden van andere Vereenigingsbesturen. De Heer Heukels zegt echter, dat het H.B. liever een geheel nieuwe commissie zou zien.

Als zoodanig worden nu gekozen de Heeren Ritzema Bos, Goethart, Heukels, Thijsse en Heinsius, met het recht van assumptie.

De Voorzitter constateert, dat uit de aanwezigheid van allen hun sympathie met de oprichting eener Vereeniging tot B. v. N. blijkt en dat deze dus als een feit kan worden beschouwd.

Nadat de Heer Jentink nog een woord van dank heeft gesproken tot het H.B. der N.N.V. voor zijn initiatief en tot het Bestuur van 'Artis' voor de verleende gastvrijheid, wordt de vergadering gesloten.

Aldus vastgesteld in de vergadering van de commissie op 23 Sept. 1905.

Voorzitter,
Secretaris,

In het kader van de jubileumviering, die op de jaarvergadering van 15 maart j.l. officieel werd ingeluid, zal op verschillende manieren aandacht worden besteed aan het thema: 'Het behoud van de groene ruimte.' Behalve een herdenkingsbijeenkomst in Artis in Amsterdam op 22 april, worden er diverse fiets- en wandeltochten, tentoonstellingen, een symposium en een fotowedstrijd georganiseerd. Inlichtingen over al deze activiteiten kan men inwinnen bij: 'Natuurmonumenten,' Schaep en Burgh, 1243 JJ 's-Graveland, tel. 035-62004.